Čtvrtek 14. listopadu 2019

P9_TA(2019)0058

Kriminalizace sexuální výchovy v Polsku

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. listopadu 2019 o kriminalizaci sexuální výchovy v Polsku (2019/2891(RSP))

(2021/C 208/05)

Evropský parlament,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv ze dne 10. prosince 1948,

— s ohledem na cíle udržitelného rozvoje Organizace spojených národů,

— s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (tzv. Istanbulská úmluva), která byla otevřena k podpisu dne 11. května 2011,

— s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání (tzv. Úmluva z Lanzarote) ze dne 25. října 2007,

— s ohledem na Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen (CEDAW) ze dne 18. prosince 1979,

— s ohledem na Úmluvu o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989,

— s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“),

— s ohledem na Pekingskou deklaraci a akční platformu, které byly výsledkem čtvrté světové konference o ženách dne 15. září 1995, a na následující výsledné dokumenty přijaté na zvláštních zasedáních OSN Peking+5 (2005), Peking+15 (2010) a Peking+20 (2015),

— s ohledem na mezinárodní konferenci o populaci a rozvoji konanou v roce 1994 v Káhiře a na její akční program,

— s ohledem na mezinárodní odborné pokyny pro sexuální výchovu vydané UNESCO v roce 2018,

— s ohledem na pracovní pokyny Populačního fondu OSN (UNFPA) pro komplexní sexuální výchovu z roku 2014,

— s ohledem na Normy pro sexuální výchovu v Evropě vypracované regionální kanceláří Světové zdravotnické organizace (WHO) pro Evropu a německým Spolkovým střediskem pro zdravotní výchovu,

— s ohledem na zprávu komisaře Rady Evropy pro lidská práva ze dne 4. prosince 2017 nazvanou „Sexuální a reprodukční zdraví žen a ženská práva v Evropě“,

— s ohledem na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. června 2017 ve věci *Bajev a další* v. *Rusko*,

— s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii ([1]), kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV ze dne 22. prosince 2003 o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii ([2]),

— s ohledem na průzkum mezi lesbickými, homosexuálními, bisexuálními a transgender osobami v Evropské unii, který zveřejnila Agentura Evropské unie pro základní práva (FRA) v roce 2019,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Polsku, zejména na usnesení přijaté dne 15. listopadu 2017 o stavu právního státu a demokracie v Polsku ([3]),

— s ohledem na zprávu Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví ze dne 10. července 2017 o pracovní cestě do Polska vykonané ve dnech 22. až 24. května 2017,

— s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci ze dne 3. prosince 2018 o zjištěních delegace *ad hoc* vyslané ve dnech 19. až 21. září 2018 do Polska o stavu právního státu v Polsku,

— s ohledem na své usnesení ze dne 13. února 2019 o odmítavých reakcích vůči ženským právům a rovnosti žen a mužů v EU ([4]),

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že dne 17. července 2019 byl Sejmu předložen požadavek občanské iniciativy Stop pedofilii na novelizaci článku 200b polského trestního zákoníku;

B. vzhledem k tomu, že Sejm po parlamentních volbách a obnovení svého zasedání dne 15. října 2019 projednal dotčený návrh zákona v prvním čtení a dne 16. října 2019 v hlasování nepodpořil podnět k jeho zamítnutí; vzhledem k tomu, že se očekává, že po ustavujícím zasedání dne 12. listopadu 2019 se nově zvolený Sejm vrátí k projednávání návrhu zákona;

C. vzhledem k tomu, že tento zákon má podle všeho změnit platné právní předpisy o prevenci a potírání pedofilie; vzhledem k tomu, že ztotožňování propagace pedofilie s poskytováním komplexní sexuální výchovy mladým lidem je znepokojující, zavádějící a škodlivé;

D. vzhledem k tomu, že v ustanoveních uvedeného návrhu zákona se uvádí, že každý, kdo veřejně propaguje nebo schvaluje pohlavní styk nezletilých osob, bude čelit trestu odnětí svobody až v délce dvou let;

E. vzhledem k tomu, že výše uvedená ustanovení se mají uplatňovat i v případě propagace nebo schvalování pohlavního styku nebo jiných sexuálních aktivit nezletilých osob prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků a mají se uplatňovat i na osoby vykonávající vzdělávací, zdravotnické nebo pečovatelské profese či opatrovníky nezletilých osob, kterým by hrozil až tříletý trest odnětí svobody; vzhledem k tomu, že byly předloženy návrhy na zvýšení trestní sazby na pět let;

F. vzhledem k tomu, že taková ustanovení by pod záminkou prevence pedofilie *de facto* kriminalizovala poskytování komplexní sexuální výchovy nezletilým osobám, což by se dotklo mimo jiné pedagogů, aktivistů, poskytovatelů zdravotní péče, psychologů, vydavatelů a novinářů, a dokonce rodičů nebo opatrovníků;

G. vzhledem k tomu, že ústavní zásada proporcionality implicitně znamená, že zákonodárci nemají neomezené pravomoci k stanovování trestněprávních předpisů a že trestní právo by se mělo využívat jako krajní opatření v souladu se zásadou *ultima ratio*; vzhledem k tomu, že dotčený zákon by byl s touto zásadou v rozporu;

([1]) Úř. věst. L 335, 17.12.2011, s. 1.
([2]) Úř. věst L 13, 20.1.2004, s. 44.
([3]) Úř. věst C 356, 4.10.2018, s. 44.
([4]) Přijaté texty, P8_TA(2019)0111.

Čtvrtek 14. listopadu 2019

H. vzhledem k tomu, že Polsko ratifikovalo Istanbulskou úmluvu, Úmluvu z Lanzarote, Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen a Úmluvu o právech dítěte a podle mezinárodního práva v oblasti lidských práv je povinno zajistit přístup ke komplexní sexuální výchově a úplným informacím, včetně informací o nebezpečí pohlavního vykořisťování a zneužívání, a vyvracet genderové stereotypy ve společnosti;

I. vzhledem k tomu, že sexuální a zdravotní výchova je v nějaké formě povinná již ve 20 členských státech; vzhledem k tomu, že některé členské státy, včetně Polska, se neřídí Normami WHO pro sexuální výchovu v Evropě;

J. vzhledem k tomu, že komplexní sexuální výchova je osnovami předepsaný proces výuky a učení o kognitivních, citových, tělesných a sociálních aspektech sexuality a má děti a mladé lidi vybavit vědomostmi, dovednostmi, postoji a hodnotami, které jim umožní chránit jejich zdraví, duševní a tělesnou pohodu a důstojnost; vzhledem k tomu, že komplexní sexuální výchova by dětem a mladým lidem umožnila rozvíjet sociální a sexuální vztahy založené na úctě a uvědomovat si, jak jejich volby ovlivňují vlastní tělesný a duševní stav i stav ostatních osob; vzhledem k tomu, že děti a mladí lidé by tak rovněž pochopili a zajistili ochranu svých práv během celého života;

K. vzhledem k tomu, že zajišťování komplexní sexuální výchovy je jedním z hlavních nástrojů pro plnění závazků přijatých u příležitosti 25 výročí konání první Mezinárodní konference o populaci a rozvoji (ICPD25), k nimž konkrétně patří plné pokrytí potřeb spojených s plánováním rodiny, nulová úmrtnost matek v případech, kdy jí lze předejít, a vymýcení násilí páchaného na základě pohlaví a škodlivých praktik prováděných na ženách, dívkách a mladých lidech;

L. vzhledem k tomu, že podle Listiny, Evropské úmluvy o lidských právech a judikatury Evropského soudu pro lidská práva souvisí sexuální a reprodukční zdraví žen s řadou lidských práv, včetně práva na život a důstojnost, ochrany před nelidským a ponižujícím zacházením, práva na přístup ke zdravotní péči, práva na soukromí, práva na vzdělání a zákazu diskriminace, což je rovněž zohledněno v polské ústavě;

M. vzhledem k tomu, že dotčený návrh zákona lze chápat jako další pokus o omezení sexuálních a reprodukčních práv v Polsku v posledních letech; vzhledem k tomu, že pokus o další omezení práva na potrat byl zmařen v roce 2018 v důsledku masového odporu polských občanů během tzv. černých protestů;

N. vzhledem k tomu, že podle Evropského soudu pro lidská práva musí orgány v citlivých otázkách, mezi které patří veřejná diskuse o sexuální výchově, při níž musí být v rovnováze názory rodičů, vzdělávací politiky a právo třetích stran na svobodu projevu, postupovat podle kritérií objektivity, pluralismu a vědecké správnosti a konec konců i užitečnosti konkrétního druhu informace pro mládež;

O. vzhledem k tomu, že mnoho dětí a dospívajících se o intimních vztazích poprvé dozvídá z pornografie, zejména z pornografie na internetu, a z rozporuplných informací od svých vrstevníků; vzhledem k tomu, že sexuální výchova je v tomto kontextu o to důležitější, neboť má mladým lidem pomoci bezpečně používat internet a sociální média a chránit se před sexuálním zneužíváním na internetu a má jim poskytnout vodítka k pochopení sledovaného obsahu a rozpoznání informací založených na faktech i známek genderových stereotypů a sexismu;

P. vzhledem k tomu, že nezletilá mládež může kromě nedostatečné informovanosti narážet i na jiné překážky v přístupu k antikoncepci, například na restriktivní zákony a politiky týkající se poskytování antikoncepce; vzhledem k tomu, že i v případech, kdy dospívající přístup k antikoncepci mají, jim v jejím získání mohou bránit stigmata spojovaná s nemanželským sexem, případně s použitím antikoncepce, strach z vedlejších účinků, anebo nedostatek informací o správném použití antikoncepce; vzhledem k tomu, že podle polských zákonů jsou mladí lidé starší 15 let z právního hlediska způsobilí k pohlavnímu styku; vzhledem k tomu, že k získání lékařského předpisu na antikoncepci však stále musí mít souhlas zákonného zástupce;

Q. vzhledem k tomu, že sexuální násilí je široce rozšířené a má dopad zejména na nezletilou mládež a že je třeba jej vymýtit; vzhledem k tomu, že těhotenství dospívajících dívek je stále závažným sociálním problémem a může být jednou z příčin úmrtnosti matek a dětí; vzhledem k tomu, že komplexní sexuální výchova napomáhá k odbourávání genderových stereotypů a k předcházení násilí páchanému na základě pohlaví;

1. připomíná, že sexuální zdraví má klíčový význam pro celkové zdraví a dobrý duševní a tělesný stav jednotlivců, párů a rodin i pro společenský a hospodářský rozvoj společenství a států a že přístup k péči o zdraví, včetně zdraví sexuálního a reprodukčního, patří mezi lidská práva;

2. vyjadřuje hluboké znepokojení nad mimořádně vágními, obecnými a nepřiměřenými ustanoveními návrhu zmíněného zákona, který de facto usiluje o kriminalizaci sexuální výchovy nezletilých osob a na jehož základě by všem zúčastněným a především osobám zabývajícím se sexuální výchovou, včetně pedagogů, poskytovatelů zdravotní péče, autorů a vydavatelů, organizací občanské společnosti, novinářů a rodičů či opatrovníků, hrozil tříletý trest odnětí svobody za výuku zaměřenou na lidskou sexualitu, zdraví a intimní vztahy; je i nadále znepokojen tím, že tento návrh zákona bude mít odrazující účinek na pedagogy a že jednou z překážek bránících sexuální výchově je chybějící podpora pedagogů;

3. důrazně připomíná, že přístup k uceleným a věkově přizpůsobeným informacím o sexu a sexualitě a k péči o sexuální a reprodukční zdraví, včetně sexuální výchovy, plánového rodičovství, metod antikoncepce a bezpečného a legálního přerušení těhotenství, je mimořádně důležitý pro vybudování kladného a ohleduplného postoje k sexualitě a sexuálním vztahům, jakož i pro bezpečné sexuální vztahy bez jakéhokoli nátlaku, diskriminace a násilí; vybízí všechny členské státy, aby ve školách zavedly komplexní, věkově přizpůsobenou výchovu týkající se sexuality a vztahů;

4. připomíná, že mají-li být splněny normy Světové zdravotnické organizace pro Evropu pro vzdělávání a ochranu mládeže, musí být sexuální výchova součástí učebních osnov; je přesvědčen o tom, že v rámci takové výchovy by se měla probírat témata, jako je sexuální orientace a genderová identita, projevy sexuality, vztahy a výslovný souhlas, a měly by se poskytovat informace o negativních dopadech či aspektech, jako jsou pohlavně přenosné infekce a virus HIV, neplánované těhotenství, sexuální násilí a škodlivé praktiky, například sexuální zneužívání na internetu a mrzačení ženských pohlavních orgánů;

5. připomíná, že vzdělání je nejen svébytným základním právem, ale i základním předpokladem k tomu, aby jedinci mohli uplatňovat další základní práva a svobody, která jsou zakotvena v článku 2 Smlouvy o Evropské unii (SEU), v polské ústavě a v Listině; zdůrazňuje, že nedostatek informací o sexu a sexualitě a absence sexuální výchovy mladé lidi nechrání, ale spíše ohrožuje jejich bezpečnost a dobrý tělesný a duševní stav, neboť zvyšuje jejich zranitelnost a naopak oslabuje jejich schopnost rozpoznat sexuální vykořisťování, zneužívání a násilí, včetně domácího násilí a různých forem zneužívání přes internet, jako je kybernetické násilí, kyberšikana a pornografická pomsta; domnívá se, že komplexní sexuální výchova má pozitivní dopad i na výsledky úsilí o rovnost žen a mužů, neboť například mění škodlivé genderové normy a postoje k násilí páchanému na základě pohlaví, pomáhá předcházet násilí v partnerských vztazích a sexuálnímu nátlaku, přispívá k prolomení mlčení ohledně sexuálního násilí, vykořisťování či zneužívání a dodává mladým lidem odvahu vyhledat pomoc;

6. zdůrazňuje význam zdravotní a sexuální výchovy, zejména pro dívky a mladé lidi z komunity LGBTI, kteří nespravedlivé genderové normy pociťují obzvláště silně; podtrhuje, že taková výchova musí mladé lidi vést ke vztahům založeným na rovnosti pohlaví, souhlasu a vzájemné úctě, díky nimž lze předcházet genderovým stereotypům, homofobii, transfobii a násilí založenému na pohlaví a proti těmto jevům bojovat; poznamenává, že sexuální výchova nevede k zahájení sexuálního života v ranějším věku;

7. připomíná, že článek 23 směrnice 2011/93/EU vyzývá členské státy, a tedy i Polsko, aby ve spolupráci s příslušnými organizacemi občanské společnosti zavedly vhodná opatření ke zvýšení informovanosti o sexuálním zneužívání či vykořisťování a omezily nebezpečí, že by se oběťmi takového zneužívání či vykořisťování mohly stát děti;

8. konstatuje, že při zajišťování sexuální výchovy hraje důležitou roli občanská společnost; požaduje, aby pro příslušné organizace byly zajištěny přiměřené finanční prostředky prostřednictvím různých finančních nástrojů na úrovni EU, jako je víceletý finanční rámec na období 2021–2027, program Práva a hodnoty a další pilotní projekty EU, které by mohly být v této oblasti přínosné;

Čtvrtek 14. listopadu 2019

9. odsuzuje nejnovější vývoj situace v Polsku, které se vydalo cestou dezinformování, stigmatizace a zákazu sexuální výchovy, a obzvláště odsuzuje tvrdé, nevhodné a zmýlené argumenty uvedené v návrhu zákona; vyzývá polský parlament, aby navrhovaný zákon nepřijal a aby mladým lidem zajistil přístup ke komplexní sexuální výchově a osobám poskytujícím výchovu a informace v této oblasti skutečnou a objektivní podporu v jejich práci;

10. vyzývá Radu, aby se touto záležitostí i dalšími údajnými porušeními základních práv v Polsku zabývala v kontextu stávajících slyšení, která ohledně situace v Polsku pořádá v souladu s čl. 7 odst. 1 SEU;

11. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Komisi a Radě, prezidentovi, vládě a parlamentu Polska a vládám a parlamentům členských států.